

ZISKY PAMÁTNÍKU PÍSEMNICTVÍ NA MORAVĚ Z ODKAZU JOSEFA KAINARA

Libor Kalina

V roce 2016 jsem začal připravovat v Památníku písemnictví na Moravě výstavu o Josefu Kainarovi ke stému výročí jeho narození. Vyhledávání a studium dokumentů nebylo možno omezit pouze na paměťové instituce. I bezmála po půlstoletí od Kainarovy předčasné smrti plní rozhlasové vlny jeho skladby a texty. Pátral jsem mezi interprety a pamětníky, mimo jiné také po některé z Kainarových příslovečných třinácti kytar. „Měl jsem dvanáct kytar / ve svém životě / Všechny jsem je propil Ztratil / Utopil / Teď na krku mám třináctou / A škrť...“ Jednu z nich, jak jsem zjistil, vlastní Michal Prokop, ale odmítl ji do výstavy zapůjčit. Vladimír Mišík, v jehož repertoáru má Josef Kainar ještě neprehlédnutelnější místo, se v rozhovoru zmínil o Hynku Žalčíkovi, hudebním publicistovi a producentu vydavatelství Supraphon. V jeho pozůstatosti jsem posléze objevil osmnáct Kainarových autografů, dvě kresby, sedmnáct fotografií a více než dvě desítky dalších dokumentů, souvisejících s autorovým niterným vztahem k hudbě. Monika Žalčíková tento cenný soubor nejprve zapůjčila a následně v roce 2018 darovala do sbírek Památníku písemnictví na Moravě.

Žádný z moravských spisovatelů není spojen s takzvanou populární hudbou těsněji než Josef Kainar (29. 6. 1917 – 16. 11. 1971). Jeho verše prožívají pamětníci swingové éry, cení je milovníci šansonu, obdivují se jim fanoušci folkové scény i vyznavači domácího beatu a rocku. Než vstoupil do literárního povědomí sbírkou *Příběhy a menší básně* na přelomu let 1940–1941, opatřoval českými texty světové evergreeny 20. a 30. let. „Geneticky se celek Kainarových textů skládá z několika časových vrstev“, uvádí dle autorova osobního sdělení Jiří Opelík.¹ „Nejstarší z nich spadá do autorových gymnaziálních let mezi roky 1933–1936.“ Jednalo se zejména

o skladby interpretované dobovými swingovými orchestry šířené rozhlasem.² Svůj podíl na tom jistě mělo Kainarovo nevšední hudební nadání. „Malý Josef začal v pěti letech na housle a zářil jako ‚Wunderkind‘; rodiče mu dokonce u jakéhosi Itala v Praze vypůjčili mistrovské housle-čtvrtky. Klouček zkoušel i komponovat a byl v tom dětský půvab: skládal pro klavír na tři ruce a v započaté opeře Horymíra ho nejvíce lákalo a zároveň trápilo, jak hudebně vyjádřit Horymírov skok. V tercii dal se spolužáky dohromady malý tango orchestr, v kvintě přesedlal na kytaru, jíž zůstal – jako se zůstává nešťastné lásce – věrný až do smrti.“³ Při studiu na gymnáziích v Přerově, Olomouci a Hlučíně se tedy věnoval hudbě, textům, komponování a živé interpretaci, často intenzivněji, než školním povinnostem. Nepřekvapí proto skutečnost, že ve válečných čtyřicátých letech Josefa Kainara živila také hra na kytaru a housle, konkrétně se jednalo o jeho angažmá u tanečního orchestru, působícího v Ostravě (1940–1941) a Zlíně (1942–1943). Opakovaně rovněž uvažoval o životní dráze profesionálního hudebníka.^{4,5}

Naprostá většina Kainarových písňových textů nebyla za autorova života edičně zpracována ani souborně publikována. Výjimky představují sbírky *Moje blues* (1966) a útlý soubor verzů *Miss Otis lituje* (1969), nesoucí název jednoho z písňových textů. V tomto případě se jednalo o poslední autorem revidovanou kolekcí. Více než dvě desítky Kainarových básní a textů se přímo jmenují blues. Řada dalších svým členěním odpovídá této tradiční písňové formě.⁶ Cílená jednotvárnost a nakažlivá rytmičnost jako by uměla vyvolat až hypnotickou emoční účinnost bluesových písní. Časné setkání právě s tímto inspiračním zdrojem v průběhu školních studií významně ovlivnilo příští Kainarovu lyriku. Nešlo pochopitelně o podnět jediný. Nelze zapomínat na fakt, že „jeho pocit a postoje se formovaly v bezradnosti pojmenované krizemi a nejistotami třicátých let a potom

2 Zmiňované Kainarovy texty, konkrétně *Pomalu plyně proud* (B. R. Handby: Darling Nelly Gray), Já vrátim se zpátky (J. A. Bland: Carry Me Back to Old Virginny), *Psala mi milá* (Ellington/Miley: The Blues I Love to Sing), *Odcházím z domova* (Warren/Dubin: Coffee in the Morning), *Odjakživa mne to vábí* (Gaillard/Stewart/Green: Flat Foot Floogie), *Diga diga do* (McHugh/Fields: Diga Diga Doo) spolu s dalšími zařadil Miloš Pohorský do souboru KAINAR, Josef. Stará a nová blues. Praha: Československý spisovatel, 1984.

3 KAINAR, pozn. 1, s. 24.

4 V roce 1941 poslal Josef Kainar dopis Janu Pilařovi, kde píše: „Také se varuji přílišných mozolů, protože se chci dožít své konzervatoře, svého klavíru ve svém pokoji – tj. svého naplnění.“ viz BLAHYNKA, Milan. *Člověk Kainar*. Ostrava: Profil, 1983, s. 83.

5 „Naposled jsem se s básníkem viděl na podzim 1969 v Domově spisovatelů na Ždáni. Naléhavě mě prosil, abych mu u známého houslaře v Brně vyzvedl z opravy kytaru, ‚koncertku‘. To několikrát zdůraznil. Nastanou zlé časy a on se prý s její pomocí bude žít jako zamlada.“ viz UHDE, Milan. *Rozpomínky. Co na sebe vím*. Brno: Host, 2013, s. 238.

6 „Současně s dvanáctitaktovou periodicitou se v blues ustálilo pevné schéma rýmovaných dvojverší, které odpovídá africkému call and response [zvolání – odpověď] na principu (a-a-b)“ viz MATZNER, Antonín, POLEDNÁK, Ivan a WASSERBERGER, Igor. *Encyklopédie jazzu a moderní populární hudby*, I. díl. Praha: Supraphon, 1983, s. 56.

TANEČNÍ ATRAKČNÍ ORCHESTR DOLEŽALA.

Dobová reklamní pohlednice Doležalova tanečního „atrakčního“ orchestru, Zlín 1944.
(Památník písemnictví na Moravě)

druhou světovou válkou, jež zastihla jej i jeho vrstevníky v okamžiku, kdy měli vzlétnout...“⁷

*Bylo mi právě tak devět když jsem uslyšel blues
Poprvé slyšel jsem blues
Slyšel jsem to co jsem nepoznal dosavad
Láska na plný pecky
A smutek též na plný pecky
A všechno dohromady ovázaný drátem
A spuštěný ke dnu
Tíhou té hudby která je kamenem
Veškeré vůle
Našeho počínání
(...)*

⁷ KAINAR, pozn. 2. Doslov Miloše Pohorského, Blues – Kainarův osud.

Fond Josefa Kainara v Památníku národního písemnictví (PNP) uchovává také tuto autentickou reflexi autorova prvního setkání s blues.⁸

Většina Kainarových blues existuje v několika verzích, nejedno v podobě vzájemně se lišících autografů, uchovaných v Literárním archivu PNP. Dokládají skutečnost, že texty dostaly původně písňovou formu a teprve při revizi, například před zařazením do sbírky *Moje blues*, autor jejich členění rozvolnil. Z veršů psaných na bluesový nápěv, kopírujících střídání opakovacích dvojverší, vznikla také básníkova charakteristická litanická literární forma. „Způsob, jak vyjádřit v básni myšlenku, považuji za neodlučitelný od její hudební skladby. Hudba se svými kontrapunkty, prodlevami, intonačními a harmonickými sledy a zvraty je co do původu i bytí rodným dvojčetem poezie. Velcí současní dirigenti požadují, aby instrumenty v orchestrech nikoli už jen hrály, ale i zpívaly. Nevím, proč by právě poezie měla zapírat, že melodie a rytmus jsou tím, čemu vděčí, že vůbec vznikla,“ tvrdil o své práci autor.⁹

Josef Kainar ředit svůj vícerý talent a píli mezi hudbu (interpret, skladatel), výtvarné umění (kreslíř, ilustrátor, fotograf) a literaturu (básník, dramatik, scenárista, publicista, textař). Na co tvořivě sáhnul, to se mu dařilo. Nebyl systematický, nevedl si osobní archiv. Své úsilí hojně podřízoval dobovým vlivům i aktuálním životním okolnostem. Nebyl ani zvlášť pečlivý, své práce až na výjimky nepodepisoval. Přestože je jeho osobní fond v PNP relativně obsáhlý, lze se domnívat, že mnoho autografů písňových textů a jejich verzí, vyjma dokumentů poskytnutých redakcím a nakladatelstvím, je ztraceno, případně roztroušeno v majetku autorových přátel a známých. Nejeden Kainarův písňový text se také dočkal úprav a obměn ze strany interpretů. Od svého tvůrce totiž mnoho písňových textů nedostalo definitivní podobu. Jednalo se z jeho pohledu o „spotřební“ každodenní básně, které si navíc záhy žily vlastním životem. Proto představuje jejich souborná literárně kritická edice obsahový a zároveň také odborný problém. Obsahový spočívá v prakticky nesplnitelném úkolu soustředit veškeré autorovy písňové texty, odborný pak v práci s jejich verzemi, respektive v nesnadnosti až nemožnosti určit finální autorskou formu.

Prvním, kdo se ve spolupráci s autorem pokoušel sestavit hudebně orientovaný soubor Kainarových textů, byl na přelomu šedesátých a sedmdesátých let Jiří Opelík.¹⁰ Původní záměr dostal po smrti básníka podobu výboru veršů s faktografičními vsuvkami a Kainarovými kresbami *Bláznův kabát* (1972).

⁸ Jedná se o motiv – nedokončenou báseň. LA PNP, Fond 711/3 Kainar Josef, inventární číslo 1738.

⁹ Opakovací citované Kainarovo vyjádření pro Literární noviny v roce 1962 – viz BLAHYNKA, pozn. 4, s. 187 nebo HŮRKOVÁ, Jiřina. Poézie, jak jsi krásná... Praha: IPOS ARTAMA, 1996, s. 39.

¹⁰ Jiří Opelík (nar. 21. 10 1930 v Olomouci), literární kritik a historik, vysokoškolský pedagog, pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV, autor několika monografií a slovníkových hesel.

V osmdesátých letech připravoval Miloš Pohorský¹¹ Kainarovy sebrané spisy pro nakladatelství Československý spisovatel. *Vybrané spisy Josefa Kainara I. – Příběhy, osudy a mýty* byly vydány v roce 1987. Pokračování *Vybrané spisy Josefa Kainara II. – Velké lásky a sny* v roce 1989 a konečně *Vybrané spisy Josefa Kainara III. – Poslední blues* v závěru roku 1990. Vydání avizovaného čtvrtého dílu, který měl soustředit písňové texty, znemožnil zánik nakladatelství. Pohorský byl rovněž editorem první Kainarovy posmrtně vydané sbírky *Včela na sněhu* (1982). Do ní soustředil básně publikované časopisecky v závěru autorova života. Zasvěcenými studiemi také doplnil výbory básníkovy poezie *Netrpěliví motýli* (1988) a *Stará blues* (1984).

Na přelomu tisíciletí se zabýval kompletací Kainarových písňových textů nezávisle na Milantu Pohorském rovněž Hynek Žalčík.¹² S jeho jménem je spojeno hned několik kainarovských edičních projektů ve vydavatelství Supraphon: *Chvíle lásky* (1969), *Světové evergreeny* (1970), *Město ER* (1970), *Kuře v hodinkách* (1972) a *Obelisk* (1977).

V pozůstalosti Hynka Žalčíka se podařilo objevit řadu Kainarových autografů, bezprostředně spjatých se zrodem rockového alba *Kuře v hodinkách*. Rukopisy a související původní dokumenty zapůjčila a posléze darovala Památníku písemnictví na Moravě Monika Žalčíková, dramaturgova manželka. Řada z nich potvrzuje opakování publikovaná svědectví interpretů o rovnocenné spolupráci mladých hudebníků s básníkem – klasikem, o kterém se sami již učili ve škole.¹³ „Velmi mne překvapil způsob, jakým Kainar pracoval na albu *Kuře v hodinkách*. Že to byl skvělý básník a textař je všeobecně známo, ale z jeho poznámek vyplývá, že musel být také vzdělaný a zkušený hudebník.“ – Tak vzpomínal na spolupráci autor hudebního aranžmá alba Pavel Fořt, člen skupiny Flamengo. „Materiál dostal od nás natočený na pásku ve formě demosnímků. Notový záznam jsme k tomu nedodali, protože ten většinou textaři nevyžadovali. Škoda, mohli jsme panu Kainarovimu ušetřit trochu práce. On si totiž napřed melodickou linku přepsal do not, většinou téma přesně. Někdy je drobná nepřesnost v melodii (pro text nepodstatná), ale rytmické rozdělení je přesné. Já, když bych se pokoušel na nějakou melodii napsat text, postupoval bych stejným způsobem. (...) Nyní jsem teprve pochopil, jak je možné, že jeho verše tak krásně zapadají do muziky, vlastně se jí podřizují a přitom neztrácejí na básnické kvalitě a kráse.“¹⁴ Hodnocené textařovo muzikantství přesvědčivě dokládají dva další z původních Kainarových autografů, vztahující

11 Miloš Pohorský (3. 1. 1929 Praha – 11. 5. 2013 Praha), vysokoškolský pedagog, pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV, autor monografií a učebnic, publicista, ředitel nakladatelství Československý spisovatel, editor řady českých autorů 19. a 20. století.

12 Hynek Žalčík (9. 4. 1949 Nový Jičín – 8. 2. 2005 Praha), hudební producent a dramaturg jazzové, populární a rockové hudby, spjatý s vydavatelstvím Supraphon.

13 TARDONOVÁ, Veronika. Kdo neryl držkou v hlině... nežil. Rozhovor s Michalem Prokopem. *Téma*. 2016, 48, s. 66–72.

14 Sbírka Památníku písemnictví na Moravě, Pozůstalost Hynka Žalčíka, přír. č. 8/2018. Rukopisná vzpomínka Pavla Fořta (nar. 26. 4. 1947 Praha, skladatel, kytarista).

První dvoulist nese na úvodní stránce rukou Josefa Kainara nadpis Flétna a kuře v hodinkách spolu s dedikací Žalčík, druhý otvírá již finální název Kuře v hodinkách, dvakrát podtržený červenou tužkou. (Památník písemnictví na Moravě)

se k jeho spolupráci s Vladimírem Mišíkem a skupinou Flamengo. Mají podobu dvoulistů s předtištěnou notovou osnovou ve formátu 25 × 35 cm (B4). Obsahují na šesti stranách úsporně zaznamenané hudební linky jednotlivých skladeb a mezi notovými osnovami první verze veršů, jimž se básník pokoušel vymezit základní téma příštích textů. Nečetné škrty prozrazují postupnou krytalizaci optimální verze ze dvou či tří původních nápadů. Finální verze autor přepsal na osm samostatných stránek A4, jež označil arabskými číslicemi 1, 2, 3a, 3b, 4, 5, 6 a 7.

Hynek Žalčík (nar. 1949) byl vrstevníkem Michala Prokopa (nar. 1946) i Vladimíra Mišíka (nar. 1947). Otázku, jak nabyl přízeň Josefa Kainara, aby jej spolu s muzikanty mohl relevantně oslovit s žádostí o spolupráci na původních českých textech, osvětluje další ze získaných a zde představovaných dokumentů. Jedná se o rukopisnou vzpomínku *Seděl jsem s ním v jedné lavici*, jejímž autorem je Hynek Žalčík starší (1917–1985), dramaturgův otec.¹⁵ V naší souvislosti lze z dokumentu

15 Dokument obsahuje celkem 12 stran A4, rukopisný text popisuje mimo jiné rovněž Kainarovu demonstrativní sebevraždu dne 5. 5. 1934 v Přerově na nábřeží Bečvy. Rukopisná vzpomínka H. Žalčíka staršího. Pozůstalost Hynka Žalčíka, pozn. 14.

uvést alespoň krátký citát, ozřejmující Kainarovy kompoziční dovednosti už za studií na gymnáziu. „Nebyla snad jediná hodina tanečních, aby do ní nepřinesl nové vlastnoručně složené tango, které měl už rozepsané pro jednotlivé členy kapely. Tento smysl pro hudbu ho neopustil ani v dalším životě.“

Na počátku roku 1970 připravovala své komponované album v nakladatelství Supraphon ve spolupráci s Hynkem Žalčíkem skupina Framus Five v čele s Michalem Prokopem. „Prazákladem byly dvě delší skladby, které napsali společně Prokop s basistou Eliášem a které Ladislav Eliáš opatřil anglickým textem.“¹⁶ Po srpnové invazi sprátelených vojsk však kulturní politika KSČ důsledně vylučovala angličtinu z populární hudby. Aby producent Žalčík uchránil titul před vyřazením z edičního plánu, zorganizoval setkání mladých muzikantů se zasloužilým umělcem a vlivným stráncem Kainarem.¹⁷

Střetnutí Michala Prokopa a členů skupiny Framus Five se uskutečnilo v létě roku 1970 na zámku v Dobříši. „On uměl psát pro zpěváky. Tenkrát jsem znal některé jeho texty k jazzovým evergreenům, věděl jsem, že je muzikant, a to mě vlastně přesvědčilo,“ přiznal se Michal Prokop.¹⁸ Po jediném poslechu části zamýšlené titulní skladby, přehrané z magnetofonu ve verzi klavírního doprovodu se zpěvem, se Kainar s mladíky rozloučil s tím, že mají přijít následujícího dne. „Učinili tak a byli seznámeni s přes noc načrtnutým textovým základem rozsáhlé skladby, v detailech pak dodělávaným, ale v podstatě již definitivním. Zkušený muzikant Kainar naznačil frázování, doplnil si text akordovými značkami – a projekt (Město ER) přijal za svůj.“¹⁹

Přibližně rok po seznámení Josefa Kainara s Michalem Prokopem uspořádal Hynek Žalčík na Dobříš obdobný výlet mladých muzikantů. Vladimír Mišík vzpomíná: „Já jsem znal jeho rané věci, a ten nápad mě nadchl, ale říkal jsem si, ty bláho, takový básník přece nebude psát na bigbít. On už sice předtím udělal pro Michala Prokopa město ER, ale to mi připadalo takové příliš abstraktní a umělecké, což by pro Flamengo asi nebylo úplně nejvhodnější. Hynek ale tvrdil, že Kainar je hodně fajn pán a určitě se s ním domluvíme.“²⁰ A skutečně. Opakovala se situace s nejprve chladným až nedůvěrovým přijetím, následoval poslech představovaného hudebního materiálu, včetně vyžádaného času na rozmyšlenou. Opakovalo se ovšem

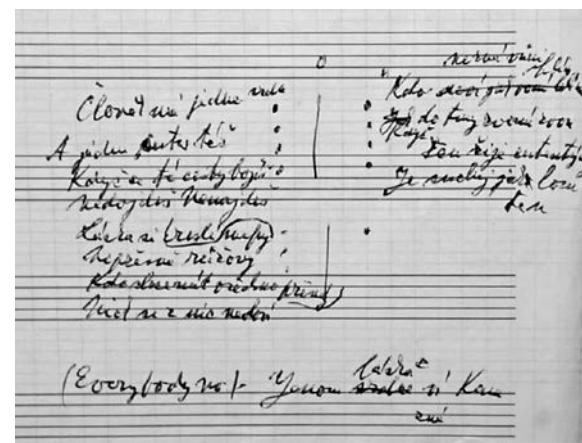
16 CÍSAŘ, Josef. Blues o spolykaných slovech. Ústí na Orlicí: Oftis, 2003, s. 52.

17 Autoritativnost Josefa Kainara se odvíjela od jeho čerstvé funkce předsedy přípravného výboru nového Svazu československých spisovatelů. Tuto skutečnost výstižně komentuje spisovatel Ludvík Vaculík ve své strojopisné vzpomínce nazvané O Kainarovi: „... změnil způsob psaní: začal psát jinou poezii, džezovou“ – texty k písniším atd. Neměl vlastní byt, proto skoro pořád bydlel na Dobříši, a to i se svou manželkou, jež byla velká flundra. Nadělal si dluhů, takže se octl v závislosti: čehož po okupaci 1969 využily stranické úřady a chtěly s jeho pomocí založit normalizační svaz spisovatelů,jenž měl nahradit tehdejší svaz /členem jehož výboru jsem byl i já/...“ Pozůstalost Hynka Žalčíka, pozn. 14.

18 CÍSAR, pozn. 16, s. 53.

19 PROKOP, Michal, Framus 5. Město ER, [LP]. Praha: Supraphon, 1970. Ediční poznámka Karla Deníše.

20 MIŠÍK, Vladimír. *Mišík: letní rozhovor s Ondřejem Bezrem* (1999) : sklízím, co jsem zasel (2006). 2., rozš. vyd. V Brně: NC Publishing, 2007, s. 63.

Detail první verze textu
Jenom láска ví kam
(dvojarch I, detail).
(Památník písemnictví
na Moravě)

také překvapení v podobě básníkova intenzivního zaujetí pro záhy již společnou věc a naprosto profesionální práce, odvedená v rekordním termínu několika dnů.

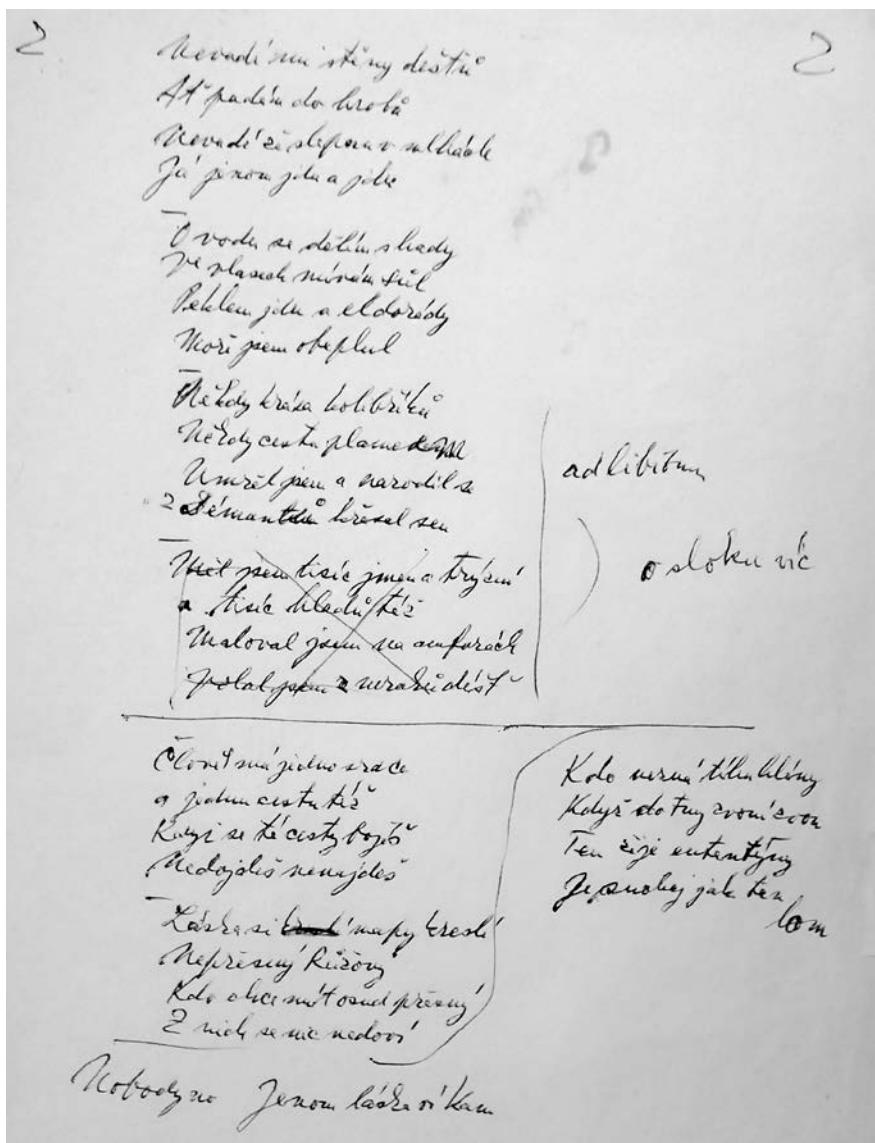
Zda a nakolik Josef Kainar ovládal angličtinu, se žádny z jeho životopisců ani pamětníků nezmiňuje. Více než základní orientaci v tomto cizím jazyce naznačuje dlouhá řada volně přebásněných textů dobových šlágrů. Kainar si obvykle zvolil jeden z obrátů originálu a na něm vystavěl svůj vlastní příběh, novou, původní a osobitou verzi, často vzdálenou originálu. Nejinak tomu bylo i u desky *Kuře v Hodinkách*. Album obsahuje devět kompozic. Otevírá je titulní orchestrální skladba *Kuře v hodinkách* s podtitulem *Introdukce*. Už ona naznačuje, že se jedná o komponovaný cyklus a nikoli prostý souhrn relativně samostatných písni. Tomu odpovídá hudební spřízněnost jednotlivých čísel, tak i tematická provázanost Kainarových textů. Sám básník je autorem sedmi z nich. Osmý měl doplnit a hudebníkům osobně předat 18. listopadu 1971. O dva dny dříve však podlehl nenadálé srdeční příhodě. Pod textem *Stále dál* je jako autor podepsán Hynek Žalcík.²¹

Text *Jenom láška ví kam* asi nejpřgnantněji vyjadřuje poselství alba *Kuře v hodinkách*, totiž že jediným smyslem života je sama láška, respektive ne vždy snadná cesta k ní. Otázkou již zůstane, nakolik souznam Kainarova práce s původními anglickými texty, na nichž se měli spolupodílet členové skupiny Flamengo. „My jsme měli spoustu materiálu, ale písničky byly otextované buď přímo anglicky Pepanem Kalinou,²² nebo takovým tím pseudoanglickým ‚hatla-matla‘. Jenže točit desku v angličtině už jednak nešlo, jednak to ani nemělo smysl.“²³ Literární kvalitu předloh

21 Rukopis skladby *Stále dál* ani žádný další z nalezených dokladů neozjeřmuje vznik tohoto textu, tedy ani možnost, že by Hynek Žalčík použil či jakkoli dotvořil nějaký původní Kainarův námět.

22 Josef Kalina, Mišíkův kamarád z mládí na Letné, kytarista, s nímž hrál mimo jiné ve skupině Stará vlna.
23 MIŠÍK, pozn. 20, s. 62.

23 MIŠÍK, pozn. 20, s. 62

Originální Kainarová rukopis textu Jenom láška ví kam s částí, která nakonec dostala podobu závěrečné sloky v textu Rám příštích obrazů. (Památník písemnictví na Moravě)

zkrátka nahradil zakladatelský vklad do rodícího se stylu art rocku, kam Prokopovo i Mišíkovo album nasměroval geniální básník a muzikant duší i tělem Kainar.

Jenom láška ví kam

Člověk má jen jedno srdce
a jednu cestu též
Když se té cesty bojíš
Nedojdeš Nenajdeš

Láska mapy kreslí
Nepřesný Růžový
Kdo chce mít osud přesný
Z nich se nic nedoví

Kdo nezná tíhu hlíny
Když do tmy zvoní zvon
Ten žije ententýny
Je suchej jak ten lom

Literární historikové se opakovaně zabývali Kainarovou tvůrčí metodou. Byla založena především na pečlivém promýšlení a cizelování námitu, který básník různě dlouho „nosil“ v hlavě, než jej formuloval na papíře, „často bez jediného škrtu“,²⁴ opakovaně zdůraznil Milan Blahynka, autor dosud jediné kainarovské monografie.²⁵ „O tom, jak tvoril svou velkou poezii, nemám ani tušení. Nosil to v sobě jako tajemství. Nikdy o tom ani slovo. Jen jednou mi řekl, že člověk s tím má počkat, až se naplní, jak studna pramenem. A nikdy dřív.“²⁶ Autografy textů, jak je Kainar předal členům skupiny Flamengo, tento poznatek podporují. Zatímco dvouarchy I. a II. dokumentují soustředěný autorův sběr podnětů a námitů rodících se strof, přepisy textů na čtvrtky 1–8, jakkoli nemají podobu finálních čistopisů, obsahují již definitivní verze jednotlivých skladeb. Výjimky představují přepisy textů označené arabskými číslicemi 2 a 3 b, jejichž části se nakonec dostaly do tří různých skladeb.

Archiv Hynka Žalčíka ukrýval ještě několik dalších Kainarových autografů literárně hudební povahy. Představit v naší souvislosti si zaslouží nejméně tří z nich. Píseň *Šťastná shledaná*, je autorovou rukou v záhlaví notového zápisu s textem mezi osnovami označena termínem „swing“.

24 BLAHYNKA, pozn. 4, s. 198.

25 PhDr. Milan Blahynka, CSc. (nar. 29. 8. 1930 v Ružomberoku), literární kritik a historik, vysokoškolský pedagog, pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV, autor řady slovníkových hesel, monografií a především titulu *Člověk Kainar*.

26 Citace z nekrologu Václava Čtvrtka. BLAHYNKA, pozn. 4, s. 9.

Šťastná shledaná

F#m D 17
G A7
G B7
G C7
G D7

+g ztratíš knoflík do manžet zoškrloví se ti
svět člověče jockej do rána bude šťastná shledaná
na včasného troudníčku v datném i to se oceň
m napříjíce žrádla hned skusíš kouzlo do manžet
štěstia řešená se zapíjí
stejně roní jaro v čase po řízení
placíme si a zábleskem se na Tahiti na Waikiki
v Newyorku nebo o den Šťastná
shledaná a starý gin v dánku nebo v peble
Filipín moe se toho vypije od
sedmí do rána ty starý mroží znovu ex, je
štěstia řešená.

Šťastná shledaná

Ztratí se knoflík do manžet,
zoškliví se ti svět
člověče, počkej do rána,
bude šťastná shledaná

Ztratíš svou dívku v zatmění,
i to se ocení
najdeš ji zítra zrána hned,
s knoflíkem do manžet

Refr.: Šťastná shledaná se zapíjí,
doma jako v Asii
Po rameni plácнем si
a zašklebíme se
Na Tahiti na Waikiki
v New Yorku nebo v Odese

Šťastná shledaná a starý gin
V Dánsku nebo v pekle Filipín
Moc se toho vypije
od sedmi do rána
ty starý mroží znovu ex,
je šťastná shledaná

Při analýze variací na dalším z autografů, kde je řada strof přeskrtнутa, lze dojít k poznatku, že se jedná o polotovar poslední časopisecky publikované Kainarové básni Vstavání.²⁷ Zde:

Tak je to pořád
když srdce ťapká
při trati v mlhách...

A slunce kdesi nad ní
Jako Pilát
soudí že soudí

Jenom si neustýlat

Šťastná shledaná, originál notového zápisu a textu písni Josefa Kainara.
(Památník písemnictví na Moravě)

²⁷ KAINAR, Josef. Včela na sněhu. Praha: Československý spisovatel, 1972. Doslov Miloše Pohorského, s. 78. Básni poprvé vyšla v časopisu Tvorba (1971/10).

Třetí z představovaných Kainarových rukopisů obsahuje prakticky hotové, dosud nepublikované blues, kterému schází pouze název:

*Po městě jezdí vozy, velký šedý vozy,
a kropí, kropí, surově je kropí.
Tý vody, bože můj, tý vody.
Člověk to nepochopí.
Na špinavej asfalt Velká Potopa
tý krásný vody.
A člověk vyprahlej v svý malý mužský duši
A člověk vyprahlej jak poušť, co po ní Židi šli
si marně kapku vody vymýšli,
má sucho v srdci, na rtech,
na očích.
A místo vody musí hledat líh,
co po něm duše jako ta poušť praská.
A nikde voda, nikde žádná láska,
co oči bych s ní mohl umejt si.
Po městě jezdí velký šedý vozy
A krásnou vodou mejou ulici.*

Nález cenných autografů Josefa Kainara v pracovně Hynka Žalčíka naznačuje, že v pozůstatcích osob, které se pohybovaly v bezprostředním básníkově okolí, se mohou nacházet ještě další, dosud neznámé texty. Lze se opodstatněně domnívat, že svou autorskou stopu Kainar zanechal rovněž mezi skladbami již

pozapomenutými²⁸ nebo zlidovělými či anonymními.²⁹ Přesto by dosud chybějící kompletace písňových textů Josefa Kainara, byť nikoli vyčerpávající, pomohla uzavřít a zhodnotit dílo velkého autora, neodmyslitelně spjatého nejen s moravskou literární historií minulého století.

*A opravdu jsem zkazil mnoha písni
A kolik not jsem zašlapal
A lásek nedohrál...*

Autoportrét Josefa Kainara
z pozůstatků Hynka Žalčíka.
(Památník pisemnictví na Moravě)

28 Pravděpodobně první gramofonová deska s Kainarovou písni *Naschvál* vyšla již za protektorátu. Viz KAČÍREK, Štěpán. *Blues o mrtvém vrabci*. [dokumentární film]. Česká televize 2005. ČT art 28. 6. 2017 – Vydání Jiřího Černého.
29 Srov. písň *Vracaj sa dom* interpretovanou Vlastimilem Redlem.

PRAMENY A LITERATURA

Muzeum Brněnska – Památník písemnictví na Moravě, Sbírka památníku písemnictví na Moravě:
podsbírka Literární archiv, Pozůstalost Hynka Žalčíka

Památník písemnictví, Literární archiv:
fond Kainar Josef 711/3, inv. č. 1738.

BLAHYNKA, Milan. *Člověk Kainar*. Ostrava: Profil, 1983.

CÍSAŘ, Josef. *Blues o spolykaných slovech*. Ústí na Orlici: Oftis, 2003. ISBN 8086042-83-9.

HŮRKOVÁ, Jiřina. *Poézie, jak jsi krásná...* Praha: IPOS ARTAMA, 1996. ISBN 80-7068-059-8.

KACÍREK, Štěpán. *Blues o mrtvém vrabci*. Dokumentární film, Praha: Česká televize, 2005.

KAINAR, Josef. *Bláznův kabát*. Praha: Československý spisovatel, 1972.

KAINAR, Josef. *Bledej gentleman*. Praha: Labyrint, 2002. ISBN 80-85935-34-1.

KAINAR, Josef. *Hudebnost, modernost, srozumitelnost*. Praha: Literární noviny, XX, č. 6, 10. 2. 1962.

KAINAR, Josef. *Miss Otis lituje*. Praha: Mladá fronta, 1969.

KAINAR, Josef. *Moje blues*. Praha: Československý spisovatel, 1966.

KAINAR, Josef. *Stará a nová blues*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

KAINAR, Josef. *Synkopy*. Praha: Odeon, 2003. ISBN 80-207-1140-6.

KAINAR, Josef. *Třináct kytar*. Praha: Mladá fronta, 1967.

KAINAR, Josef. *Včela na sněhu*. Praha: Československý spisovatel, 1972.

KAINAR, Josef. *Vybrané spisy I. Příběhy, osudy a myty*. Praha: Československý spisovatel, 1987.

KAINAR, Josef. *Vybrané spisy II. Velké lásky a sny*. Praha: Československý spisovatel, 1989.

KAINAR, Josef. *Vybrané spisy III. Poslední blues*. Praha: Československý spisovatel, 1990.

NOVÁK, Radomil. *Hudba jako inspirace poezie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005.

ISBN 80-7368-085-8.

MATZNER, Antonín, POLEDNÁK, Ivan a WASSERBERGER Igor. *Encyklopédie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon, 1983.

MIŠÍK, Vladimír. *Mišík: letní rozhovor s Ondřejem Bezrem* (1999): sklívám, co jsem zase (2006).

V Brně: NC Publishing, 2007. ISBN 978-80-903858-0-1.

OPELÍK, Jiří. *Jak číst poezii*. Praha: Československý spisovatel, 1963.

TARDONOVÁ, Veronika. *Kdo neryl držkou v hlíně... nežil. Rozhovor s Michalem Prokopem*.

Téma. 2016, 48, s. 66–72. ISSN 1214-505X.

UHDE, Milan. *Rozpomínky. Co na sebe vím*. Brno: Host, 2013. ISBN 978-80-7491-059-3.

ZEMANOVÁ, Zuzana. *Písničky pro (ne)všední den*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015.

ISBN 978-80-87895-41-2.

ŽALČÍK, Hynek. *Kolik vůně má poezie*. Praha: Československý spisovatel, 1974.